

است. برای پاسخ دادن به این سؤال‌ها در گفت‌وگوهای کلاسی شرکت کنید.

هدف کتاب این بوده است که به شما کمک کند تا بتوانید آموخته‌هایتان را در زندگی فردی و اجتماعی به کار گیرید. بدیهی است تنها با حفظ کردن مطالب، به این هدف نمی‌رسید. به همین جهت، در ارزش‌یابی این درس بر اندیشه، مشارکت و اظهارنظر شما تأکید شده است. این ارزش‌یابی به دو شکل انجام می‌گیرد؛

الف - ارزش‌یابی در طول سال که شامل موارد زیر است:

- مشارکت در بحث و گفت‌وگوهای گروهی
- همکاری در کار گروهی
- انجام دادن فعالیت‌های خارج از کلاس به‌طور دقیق و داشتن دفتر کار منظم

برای آن

- پرسش‌های کلاسی به‌صورت شفاهی و کتبی

- انجام دادن کارهای اختیاری مانند ارائه‌ی مقاله، ابتکارهای علمی و هنری

و....

ب - امتحان پایان هر نیم‌سال که به‌صورت کتبی و براساس بارم‌بندی مشخص انجام می‌شود.



فصل اول

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ
وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

(فاطر ۱۵)

ای مردم همه‌ی شما نیازمند به خداوند هستید،
و تنها خداوند است که بی‌نیاز و شایسته‌ی ستایش است.

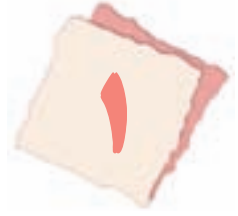
نیازها



انسان برای ادامه‌ی زندگی خود نیازهای متفاوتی دارد. او برای برطرف کردن این نیازها به کمک و یاری انسان‌های دیگر نیازمند است. نیازهای مختلف انسان به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱- نیازهای مادی؛ نیاز انسان به غذا، پوشاک، مسکن و... در این دسته قرار می‌گیرند.

۲- نیازهای غیرمادی؛ نیاز به شناخت خدا و ارتباط با او، داشتن روابط دوستانه با دیگران، همکاری با دیگران، شرکت در کارهای هنری و... از این دسته نیازها هستند. در این فصل، شما با انواع نیازهای انسان و اهمیت آن‌ها آشنا می‌شوید.



چه نیازهایی داریم؟

بحث و گفت‌وگو کنید!



ما انسان‌ها با موجودات و اشیای پیرامون خود، با کوه‌ها، جنگل‌ها، دریاها، جانوران، گیاهان و... در ارتباط هستیم. با سنگ‌هایی که از دل کوه بیرون می‌کشیم، برای خود خانه می‌سازیم؛ انواع فلزات را برای ساختن لوازم و وسایل موردنیاز خود از معادن زیرزمینی استخراج می‌کنیم؛ خوراک و پوشاک خود را از گیاهان و جانوران تأمین می‌کنیم. هدف ما از انجام دادن این قبیل کارها چیست؟



۱- در ضمن هر درس، دو فعالیت با عناوین مختلف مانند بحث و گفت‌وگو کنید، نمونه بیاورید و ... آمده است. انجام دادن این فعالیت‌ها با نظارت و هدایت دبیر محترم و مشارکت دانش‌آموزان در جریان گفت‌وگوهای کلاسی میسر می‌شود. هم‌چنین بخشی از نمره‌ی ارزش‌یابی این درس، به میزان مشارکت دانش‌آموزان در بحث‌های گروهی و انجام دادن فعالیت‌ها اختصاص دارد. در این مورد به توضیحاتی که در مقدمه‌ی کتاب داده شده است، توجه کنید.



ما انسان‌ها موجوداتی نیازمند هستیم و نیازهای متفاوتی داریم. نیاز به مسکن، خوراک و پوشاک از جمله‌ی مهم‌ترین نیازهای جسمی (مادی) ماست. برای تأمین این نیازها به سراغ کوه‌ها، جنگل‌ها، گیاهان و جانوران می‌رویم و با جهان خارج از خود رابطه برقرار می‌کنیم. ما بدون رفع این نیازها قادر به ادامه‌ی زندگی نیستیم.



ما برای حفظ و نگهداری از طبیعت چه وظایفی داریم؟

۱- عنوان بخشی از بعضی درس‌ها، به انتخاب شما تعیین می‌شود. انتخاب این عنوان‌ها بهتر است به صورت گروهی انجام پذیرد.



نیاز به مسکن، خوراک و پوشاک از جمله‌ی مهم‌ترین نیازهای مادی ماست.

نمونه بیاورید.



آیا تا به حال اتفاق افتاده است که شما با مشکلی روبه‌رو شوید و به تنهایی

نتوانید آن را حل کنید؟

در آن موقعیت چه احساسی داشتید؟

از چه کسانی کمک خواستید؟

برای پاسخ خود چه دلایلی دارید؟

نیاز به شناخت خدا و ارتباط با او، زیبایی و کمال، آگاهی، احساس امنیت، احساس مفیدبودن، محبت کردن و مورد محبت قرارگرفتن، بازی کردن، شادی، نیازهای دیگر ما هستند. این نیازها با نیازهای جسمی تفاوت‌هایی دارند.



ما انسان‌ها اگر چه توانایی‌های بی‌شماری داریم اما برای رفع نیازهای جسمی (مادی) خود به دیگران نیازمندیم و بدون وجود انسان‌های دیگر، با مشکلاتی روبه‌رو می‌شویم و در بعضی موارد، ادامه‌ی زندگی نیز غیر ممکن می‌شود. علاوه بر نیاز به وجود دیگران برای رفع نیازهای مادی، به ایجاد ارتباط با آن‌ها نیازمندیم؛ یعنی، حتی اگر نیازهای مادی ما هم به گونه‌ای برطرف شوند، بدون وجود دیگران نمی‌توانیم زندگی کنیم؛ چرا؟

نیازهای دسته‌ی اول را نیازهای مادی و نیازهای دسته‌ی دوم را نیازهای غیر مادی می‌نامند.



در بسیاری از امور زندگی، بزرگسالان شما را راهنمایی می‌کنند.



خلاصه کنید^۱.

— انسان موجودی نیازمند است.

.....



.....



پرسید و پاسخ دهید^۲.

— چرا انسان با محیط پیرامون خود ارتباط برقرار می کند؟

.....



.....



فعالیت خارج از کلاس^۳

۱— به اشیای پیرامون خود نگاه کنید. هر یک از آن ها کدام یک از نیازهای شما را تأمین می کند. دست کم پنج مورد را در دفتر خود یادداشت کنید.
۲— آیه ی شریفه ی «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَّرَّ إِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ»^۴ را زیاد شنیده اید.

این آیه را معمولاً در چه مواقعی تلاوت می کنیم؟ معنای آن چیست؟
۳— بررسی کنید: چرا بین افراد ارتباط دوستی به وجود می آید؟ در صورت قطع این ارتباط، کدام نیاز ما رفع نمی شود؟ نتیجه ی بررسی را به کلاس گزارش دهید.

۱— برای انجام دادن این بخش، لازم است نکات مهم درس را در خارج از کلاس خلاصه کنید. سپس در جلسه ی بعدی آموزش، این خلاصه ها در کلاس با یکدیگر مقایسه و اصلاح شود. برای نمونه یکی از نکات مهم هر درس ذکر شده است.

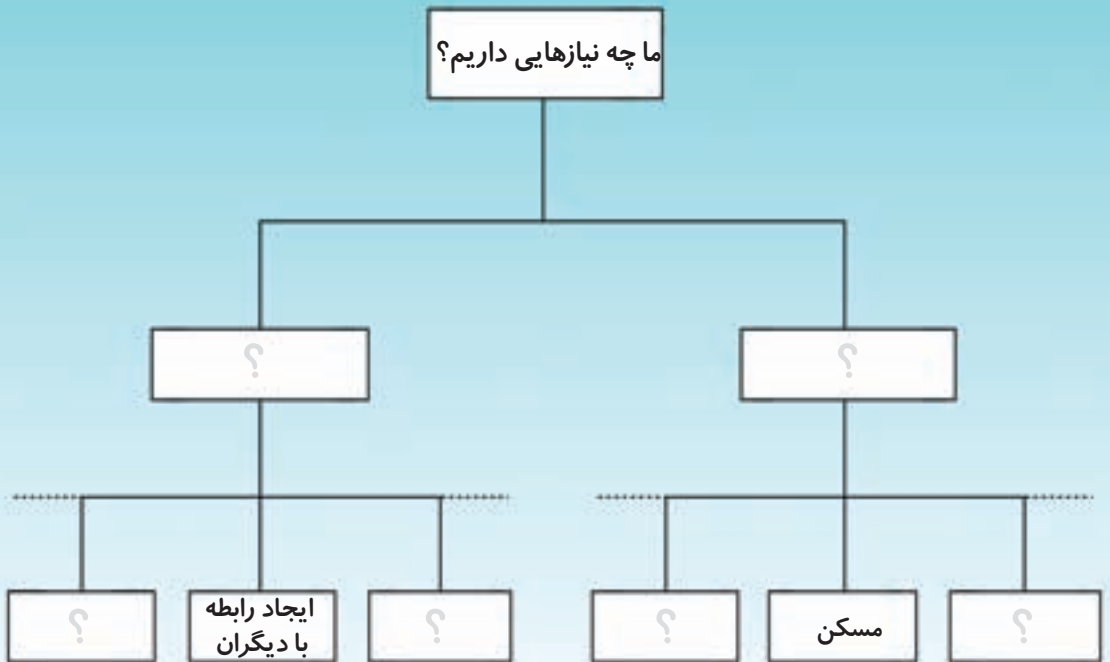
۲— برای انجام دادن این بخش، شما باید به صورت فردی در خارج از کلاس و بعد از مطالعه ی دقیق مطالب، چند سؤال مهم درباره ی درس طرح کنید و سعی کنید خود به این سؤالات پاسخ دهید. برای نمونه نیز یک سؤال پیشنهاد شده است.

۳— در پایان هر درس، یک فعالیت در نظر گرفته شده است. این فعالیت ها باید خارج از کلاس به صورت فردی یا گروهی انجام شود. لازم است دفتر خاصی را به این فعالیت ها اختصاص دهید. بخشی از نمره ی ارزش یابی مستمر این درس، به انجام دادن این فعالیت ها و داشتن دفتر کار منظم برای آن اختصاص داده شده است.

۴— سوره ی نمل، آیه ی ۶۲



شکل زیر را کامل کنید.



فصل دوم

وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً

و خداوند میان شما (اعضای خانواده) دوستی و مهربانی قرار داد.

(روم ۲۱)

زندگی در خانواده



نخستین گروهی که شما عضو آن هستید، خانواده است. در خانواده با پدر، مادر، برادر و خواهر خود زندگی می‌کنید و می‌کوشید که نیازهای یک دیگر را برطرف کنید. اعضای خانواده برای رسیدن به این هدف، باید چند نکته را رعایت کنند:

- در کارهای خود با یک دیگر مشورت کنند.
 - کاری را که به عهده می‌گیرند، به خوبی انجام دهند.
 - در انجام دادن کارها، منظم باشند.
 - در کارها با یک دیگر همکاری کنند.
 - در مقابل مشکلات زندگی مقاومت داشته باشند.
 - از سخنان و رفتار رهبر خانواده پیروی کنند.
- در این فصل، شما با خانواده و وظایف خود در خانواده آشنایی پیدا می‌کنید.



خانواده در زندگی ما چه نقشی دارد؟

اگر از شما بخواهند اولین کسانی را که در زندگی خود شناخته‌اید نام ببرید، چه می‌گویید؟ حتماً می‌گویید مادر، پدر و بعد از آن‌ها خواهر و برادر اولین کسانی هستند که شما شناخته‌اید و به آن‌ها علاقه‌مند شده‌اید. شما و آن‌ها اعضای یک گروه هستید. این گروه خانواده نام دارد؛ به عبارت دیگر، شما و پدر و مادر و برادر و خواهرتان اعضای یک خانواده هستید.



دلیل بیاورید.

آیا کسانی که در یک مجتمع آپارتمانی در واحدهای جدا از هم زندگی می‌کنند، با هم یک خانواده را تشکیل می‌دهند؟ چرا؟
آیا می‌توان یک نفر را که تنها در خانه‌ای زندگی می‌کند، خانواده نامید؟
چرا؟

در اطراف شما خانواده‌های زیادی زندگی می‌کنند. هریک از دوستان شما نیز پدر و مادر و برادر یا خواهر دارند و عضو یک خانواده هستند.
در اغلب خانواده‌های روستایی و عشایری علاوه بر پدر، مادر و برادران و خواهران، پدربزرگ و مادربزرگ نیز زندگی می‌کنند. در بعضی خانواده‌های شهری هم ممکن است پدربزرگ یا مادربزرگ عضو خانواده باشند.
بیش‌تر شما نوجوانان در خانواده‌ی خود و در کمال آرامش همراه با پدر، مادر و سایر اعضای خانواده زندگی می‌کنید. آیا فکر می‌کنید که همه‌ی بچه‌های همسن شما نیز با اعضای خانواده‌ی خود زندگی می‌کنند؟



اعضای خانواده فعالیت‌های مشترک بسیاری دارند.

همان‌طور که می‌دانید، در کشور ما گاه زلزله‌هایی روی می‌دهد. در جریان این زلزله‌ها بعضی از بچه‌ها پدر و مادر خود را از دست می‌دهند و بی‌سرپرست می‌مانند. البته مردم نوع دوست کشور ما به یاری آن‌ها می‌شتابند و حتی بعضی از این بچه‌ها را به فرزند می‌پذیرند. بسیاری از برادران و خواهران شما در فلسطین اشغالی به علت وحشی‌گری‌های سربازان ظالم و ستمگر رژیم اشغالگر قدس، پدر، مادر و سایر اعضای خانواده‌ی خود را از دست داده‌اند. آن‌ها با یاری سایر مسلمانان می‌کوشند تا انتقام خود و خانواده‌شان را از تجاوزکاران بگیرند.

بحث و گفت‌وگو کنید.



ما با وجود علاقه‌مندی و وابستگی شدید به اعضای خانواده‌ی خود، همیشه در کنار آن‌ها نخواهیم بود و به دلایلی مجبوریم از آن‌ها جدا زندگی کنیم. این جدایی در چه زمان‌هایی و با چه اهدافی ممکن است صورت بگیرد؟
برای این که دل‌تنگی و ناراحتی دوری از خانواده بر موفقیت ما تأثیر منفی نگذارد، چه کارهایی می‌توانیم انجام دهیم؟



برخی از جوانان بعد از گرفتن دیپلم و پذیرفته شدن در دانشگاه، راهی شهرهای دیگر می شوند. آن‌ها دور از خانواده‌ی خود به همراه سایر دانشجویان در خوابگاه دانشجویی زندگی می کنند. دوری از خانواده ممکن است باعث دل تنگی این افراد شود اما آن‌ها به دلیل اهمیتی که به تحصیل می دهند، بر ناراحتی خود غلبه می کنند و از راه نامه و تماس تلفنی و سر زدن به اعضای خانواده در روزهای تعطیل، ارتباط خود را با آن‌ها حفظ می کنند.





خلاصه کنید.

– خانواده نخستین گروه رفع کننده‌ی نیازهای ماست.

..... 

..... 

..... 

پرسید و پاسخ دهید.

– خانواده‌ی روستایی و عشایری را با خانواده‌ی شهری مقایسه کنید.

..... 

..... 

..... 

فعالیت خارج از کلاس

فعالیت‌های مشترک اعضای چند خانواده را که می‌شناسید، در نظر

بگیرید و پاسخ سؤال‌های زیر را بنویسید.

– آیا تعداد فعالیت‌های مشترک آن‌ها یکسان است؟ چرا؟

– آیا خانواده‌ها فعالیت‌های مشترک را مثل هم انجام می‌دهند؟ چرا؟

– آیا خانواده‌هایی که تعداد فعالیت‌های مشترک اعضای آن‌ها بیش تر است،

موفق‌ترند؟ چرا؟

اعضای خانواده چه وظایفی دارند؟

بررسی کنید.



بدن انسان و هر موجود زنده‌ی دیگر از مجموعه‌ای از اعضا تشکیل شده است. در حالی که هر یک از این اعضا به انجام دادن فعالیت خاصی مشغول است که عضو دیگر آن را انجام نمی‌دهد؛ در عین حال، اعضا به یکدیگر نیازمند و وابسته‌اند و یک واحد را تشکیل می‌دهند.

به نظر شما، وابستگی اعضای بدن به یکدیگر چه نتیجه‌ی مهمی را به

همراه دارد؟

برای رسیدن به این نتیجه، هر یک از اعضا چه وظیفه‌ای دارد؟

در صورتی که اعضای بدن نتوانند به وظایف خود عمل کنند، چه پیش



شما در منزل خود چه کارهایی انجام می‌دهید؟

خواهد آمد؟

بین خانواده و بدن موجودات زنده چه شباهت هایی وجود دارد؟

اعضای خانواده به عنوان یک گروه به یک دیگر وابسته اند؛ یک واحد را تشکیل می دهند و هدف های مشترک بسیاری دارند که مهم ترین آن ها مراقبت از فرزندان و تربیت آنان است. اعضای خانواده می کوشند تا با رفع نیازهای عاطفی و اقتصادی یک دیگر آمادگی لازم را برای خدمت به جامعه و کسب موفقیت در زمینه های مختلف به دست آورند. برای این که خانواده بتواند به این هدف های مهم دست یابد، هریک از اعضای آن وظایفی را بر عهده می گیرد؛ این وظایف را نقش افراد در خانواده می نامیم. فرزندان نیز مانند پدر و مادر در سنین متفاوت، نقش های متفاوتی را بر عهده می گیرند.



در یک خانواده‌ی عشایری، پدر که سرپرست خانواده است کارهایی از قبیل نگهداری گوسفندان، فروش تولیدات خانگی، خرید وسایل مورد نیاز خانواده و تربیت فرزندان را انجام می‌دهد. در چنین خانواده‌ای مادر نیز کارهای زیادی انجام می‌دهد. دوشیدن شیر گوسفندان و تهیه‌ی ماست، دوغ، کره و پنیر از شیر آن‌ها، نگهداری فرزندان و تربیت آنان و نیز پختن غذا بخشی از وظایف اوست.

در خانواده‌ی عشایری، دختران صبح زود قبل از رفتن به مدرسه کارهایی چون دوشیدن شیر گوسفندان، نظافت محل زندگی، آماده‌کردن صبحانه و ... را انجام می‌دهند. پسران هم معمولاً بعد از انجام دادن کارهای مدرسه از گوسفندان مراقبت می‌کنند. آن‌ها هم چنین در تهیه‌ی علوفه و سایر کارها به پدر و مادر خود کمک می‌کنند. همان‌طور که می‌بینید، هریک از اعضای خانواده برای گذران زندگی و رفع نیازهای خانواده کارهای متفاوتی را انجام می‌دهد.

بحث و گفت‌وگو کنید.



شما به عنوان یکی از اعضای خانواده وظایف مهمی بر عهده دارید. سه مورد از مهم‌ترین آن‌ها را انتخاب کنید و درباره‌ی آن‌ها در کلاس به گفت‌وگو بپردازید. هم چنین بگویید که اگر این کارها را به درستی انجام ندهید، خانواده با چه مشکلاتی روبه‌رو خواهد شد.

هر عضو خانواده وظیفه دارد کارهایی را در خانه انجام دهد. ما با انجام دادن این کارها به پدر و مادر و سایر اعضای خانواده‌ی خود نشان می‌دهیم که آن‌ها را دوست داریم و نیز خود را برای پذیرش مسئولیت‌های بعدی در زندگی آینده آماده می‌سازیم.



خلاصه کنید.

– اعضای خانواده یک واحد را تشکیل می دهند.

..... 

..... 

..... 

پرسید و پاسخ دهید.

– اگر همه ی اعضای یک خانواده به وظایف خود عمل کنند، برای آن

خانواده چه فایده هایی دارد؟

..... 

..... 

..... 

فعالیت خارج از کلاس

۱– با سه تن از دوستان خود درباره ی نوع وظیفه ای که در خانواده شان بر عهده دارند، مصاحبه کنید. وظایف آن ها را با وظایف خودتان مقایسه کنید و گزارش این کار را در کلاس ارائه دهید.

۲– پیامبر اکرم (ص): «هر کسی که بار زندگی خود را بر دوش دیگری اندازد، از رحمت خدا به دور است.» ارتباط این حدیث را با مطالب درس بررسی کنید.